

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

голова Приймальної комісії

_____ проф. І.Є. Цепенда

“ _____ ” _____ 2018 р.

ПРОГРАМА
вступного випробування з

Географії

для зарахування на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем
молодшого спеціаліста за спеціальностями:

241 «Готельно-ресторанна справа»

242 «Туризм»

на основі базової середньої освіти
при прийомі на навчання у 2018 році

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
ДВНЗ “Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника”
Протокол №__ від „__” _____ 2018 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з “Географії” є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за освітньо-професійною програмою “молодшого спеціаліста” за спеціальностями 241 «Готельно-ресторанна справа» та 242 «Туризм» при прийомі на навчання на основі базової середньої освіти для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста до Івано-Франківського коледжу ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” у 2018 році.

Програма містить основні питання з географії та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість абітурієнту систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

Основні питання з дисципліни:

6 клас

«Загальна географія»

Вступ. Географія як наука про Землю, її природу, населення та його господарську діяльність, про взаємодію природи і людства. Значення географічних знань та вмій для життєдіяльності людини. Основні друковані та електронні джерела географічної інформації, їх значення. Методи географічних досліджень. Особливості організації власних географічних спостережень.

Уявлення про Землю у давнину. Уявлення про форму Землі єгиптян, вавилонян, індійців, греків, слов'ян. Зображення Землі на картах Ератосфена, Птолемея.

Відкриття нових земель та навколосвітні подорожі. Плавання вікінгів. Подорожі Марко Поло. Пошуки морського шляху в Індію. Відкриття Америки Х. Колумбом. Перше навколосвітнє плавання під керівництвом Ф. Магеллана. Навколосвітні експедиції, їх географічне значення (експедиції Дж. Кука, І. Крузенштерна і Ю. Лисянського). Відкриття Австралії і Антарктиди.

Сучасні дослідження. Дослідження Землі у ХХ та на початку ХХІ ст.

Орієнтування на місцевості. Способи орієнтування на місцевості. Визначення напрямків на місцевості. Компас. Поняття про азимут.

Способи зображення Землі. Особливості та відмінності зображення земної поверхні на глобусі, аерознімках, космічних знімках, планах, картах. Масштаб та його види. Абсолютна і відносна висота місцевості, їх визначення за допомогою горизонталей та шкалою висот. План, його основні ознаки. Умовні знаки плану. Визначення напрямків на плані. Читання плану. Географічні карти, їх елементи. Легенда карти. Масштаб карт. Географічні атласи.

Географічні координати. Градусна сітка на глобусі й географічній карті. Поняття про географічні координати. Правила відліку географічної широти і географічної довготи. Географічні координати свого населеного пункту.

Літосфера. Внутрішня будова Землі. Будова літосфери, її властивості. Літосферні плити, наслідки їх переміщення. Мінерали, гірські породи та корисні копалини. Внутрішні процеси, що зумовлюють зміни в земній корі та на поверхні земної кулі. Рухи земної кори. Землетруси. Вулканізм і вулкани, гейзери. Сейсмічні пояси Землі. Зовнішні процеси, що зумовлюють зміну земної поверхні. Вивітрювання, робота вітру, текучих і підземних вод, льодовиків. Основні форми рельєфу суходолу – гори і рівнини. Різноманітність та утворення рівнин на суходолі. Найбільші за площею рівнини світу. Різноманітність та утворення гір на суходолі. Найвищі та найдовші гори світу. Рельєф дна океану. Серединно-океанічні хребти – найвищі і найдовші гори Світового океану. Унікальні форми рельєфу земної кулі, їх охорона.

Атмосфера. Будова атмосфери, властивості повітря в тропосфері. Добовий і річний хід температури повітря, причини їх коливання. Карта ізотерм, теплові пояси Землі. Практичне значення вимірювання температури повітря. Атмосферний тиск: причини і наслідки його зміни у тропосфері. Вимірювання атмосферного тиску. Вітер: причини виникнення, напрямки, сила, швидкість, їх визначення сучасними приладами й візуально. Місцеві вітри. Вода в атмосфері: випаровування, вологість повітря та її зміни. Хмари і туман, відмінності в їх утворенні. Форми хмар, хмарність. Опади, що випадають з хмар та з повітря, їх види, вимірювання. Карта розподілу опадів. Погода, її елементи, мінливість. Характерна погода за сезонами у своїй місцевості. Служба погоди, практичне значення прогнозів погоди. Клімат та основні кліматичні показники. Карта кліматичних поясів. Зміни клімату. Вплив людини на атмосферу.

Гідросфера. Загальна кількість води на Землі, її розподіл між частинами гідросфери. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Шкала глибин, визначення глибин океанів і морів. Острови в океані. Властивості вод Світового океану. Рухи води в Світовому океані. Життя в океанах і морях. Багатства вод Світового океану. Океан та людина. Води суходолу – поверхневі і підземні. Річка: річкова система, басейн річки, річкова долина. Найдовші, найбільші за площею басейну і найповноводніші річки світу. Пороги і

водоспади. Живлення, водний режим і робота річок. Озера, їх різноманітність за площею, походженням озерних улоговин, солоністю. Найбільші і найглибші озера земної кулі.

Болота, особливості їх утворення та поширення. Штучні водойми і водотоки: ставки, водосховища, канали. Льодовики – багаторічні природні скупчення льоду. Особливості утворення і поширення льодовиків. Багаторічна мерзлота – підземне зледеніння. Утворення і поширення багаторічної мерзлоти. Підземні води, умови їх утворення і залягання в земній корі. Термальні і мінеральні води. Значення вод суходолу для природи і людини. Охорона вод Світового океану і суходолу.

Біосфера та ґрунти. Складові біосфери, особливості їх поширення на земній кулі. Властивості ґрунтів. Ґрунтовий покрив, карта ґрунтів. Вплив господарської діяльності людини на ґрунтовий покрив, рослинність і тваринний світ суходолу та океану.

Природні комплекси. Природні комплекси як наслідок взаємозв'язків компонентів природи. Географічна оболонка – найбільший природний комплекс Землі, її межі та властивості. Природні зони Землі, їх особливості.

Кількість і розміщення населення на Землі. Кількість населення Землі. Розселення населення на Землі, його густота. Найбільш заселені території земної кулі. Людські раси. Дослідження М. Миклухо-Маклая. Найчисельніші народи світу.

Держави світу. Найбільш за площею та чисельністю населення держави світу та держави-сусіди України на політичній карті світу.

Вплив людини на природу. Зміни складових географічної оболонки людством. Зміни природних комплексів Землі. Забруднення довкілля та його охорона.

7 клас «МАТЕРИКИ ТА ОКЕАНИ»

Вступ. Материки та океани як об'єкти вивчення регіональної географії. Співвідношення на Землі материків та океанів. Материки і частини світу. Джерела географічної інформації про материки та океани. Карти материків та океанів, їх класифікація за масштабом, просторовим охопленням, змістом і призначенням.

Форма і рухи Землі. Куляста форма Землі та її географічні наслідки. Рухи Землі, їх наслідки.

Материки та океани – великі природні комплекси географічної оболонки. Походження материків та океанічних западин внаслідок руху літосферних плит. Геологічні ери та епохи горотворення. Тектонічні структури: платформи та області складчастості. Закономірності поширення основних форм рельєфу на материках і в океанах. Кліматотвірні чинники. Розподіл сонячної енергії на Землі. Вплив підстильної поверхні на клімат. Закономірності зміни температури повітря і поверхневих вод океанів. Повітряні маси, їх властивості та переміщення. Загальна циркуляція повітряних мас. Закономірності розподілу атмосферних опадів. Водні маси, їх властивості, закономірності переміщення океанічних течій. Кліматичні пояси і типи клімату Землі. Природні комплекси материків та океанів. Широтна зональність і вертикальна поясність.

Африка. Географічне положення. Дослідження та освоєння материка. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Використання водних ресурсів. Природні зони, закономірності їх розміщення. Стихійні явища природи. Екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО. Населення. Держави. Зв'язки України з державами Африканського континенту.

Південна Америка. Географічне положення. Дослідження та освоєння материка. Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Природні зони. Вертикальна поясність Анд. Зміни природи материка людиною. Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти Південної Америки, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО. Населення. Держави. Зв'язки України з державами Південної Америки.

Австралія. Географічне положення. Дослідження та освоєння материка. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Клімат. Води суходолу. Унікальність рослинності і тваринного світу. Природні зони. Зміна природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти Австралії, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО. Населення, його склад та розміщення. Австралія – країна-материк. Україна й Австралія.

Загальні відомості про Антарктиду. Географічне положення. Антарктида й Антарктика. Дослідження материка. Українська дослідна станція «Академік Вернадський». Міжнародний статус материка

Природа материка. Тектонічна будова, рельєф, клімат, рослинність і тваринний світ Антарктиди. Природні багатства, їх використання. Екологічні проблеми материка.

Північна Америка. Географічне положення. Історія відкриття та освоєння. Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Природні зони. Вертикальна поясність в горах. Зміни природи материка людиною. Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО. Населення. Держави. Україна і держави Північної Америки.

Євразія. Географічне положення. Поділ Євразії на дві частини світу. Дослідження та освоєння материка. Тектонічна будова. Рельєф, роль внутрішніх і зовнішніх сил у його формуванні. Корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Природні зони. Вертикальна поясність. Зміни природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО. Населення. Найбільші держави Європи та Азії. Зв'язки України з країнами Європи та Азії.

Тихий океан. Географічне положення. Острови в Тихому океані, їх походження і природні особливості. Рельєф дна. Клімат і води. Органічний світ і природні ресурси. Охорона природи океану. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків.

Атлантичний океан. Географічне положення. Рельєф дна. Клімат і води. Органічний світ і природні ресурси, їх використання. Охорона природи океану. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків.

Індійський океан. Географічне положення. Рельєф дна. Клімат і води. Органічний світ і природні ресурси. Види господарської діяльності в океані. Охорона природи океану. Вплив океану на життєдіяльність людей на прилеглих материках.

Північний Льодовитий океан. Географічне положення Північного Льодовитого океану у високих широтах. Історія географічних досліджень океану. Рельєф дна. Клімат і води. Льодовий режим океану. Органічний світ і природні ресурси. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків.

Використання природних багатств материків та океанів. Природні багатства материків та океанів, їх основні види. Наслідки використання ресурсів людиною. Порушення природної рівноваги. Антропогенні ландшафти.

Екологічні проблеми материків та океанів. Забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, основні джерела їх надходження. Міжнародне співробітництво у розв'язуванні екологічних проблем. Міжнародні організації з охорони природи.

8 клас

«Україна у світі: природа, населення»

Вступ. Об'єкти вивчення і методи досліджень фізичної та суспільної географії України. Джерела географічної інформації. Географічні відомості про територію України в минулому. Дослідження Геродота, Г. Боплана, С. Рудницького. Сучасні географічні дослідження.

Географічна карта. Зображення України в картографічних творах. Елементи карти, картографічні проекції та види спотворень на географічних картах. Способи зображення географічних об'єктів та явищ на картах. Класифікація карт. Навчальні карти й атласи. Національний атлас України, електронні карти. Картографічні інтернет-джерела. Геоінформаційні та сучасні навігаційні системи.

Топографічні карти. Читання та практичне використання топографічних карт. Плани міст, схеми руху транспорту.

Україна на політичній карті Європи і світу. Політична карта світу, її елементи та процес формування. Державний лад: форми правління та адміністративно-територіальний устрій країн. Державний лад в Україні. Географічне положення (фізико-географічне, економіко-географічне, політико-географічне). Геополітика. Державна територія України. Державні кордони, розміри території, крайні точки, географічні центри України та Європи.

Формування території України. Територіальні зміни меж України з ХХ ст. Особливості сучасного адміністративно-територіального устрою, його проблеми та шляхи вдосконалення на різних територіальних рівнях

Україна на карті годинних поясів. Міжнародна система відліку часу. Годинні пояси. Місцевий час. Поясний час. Літній час. Особливості регулювання системи відліку часу в країнах світу. Час в Україні.

Рельєф, тектонічна та геологічна будова, мінеральні ресурси. Форми земної поверхні. Простягання низовин, височин, гір, річкових долин. Карта «Фізична поверхня». Геологічна історія Землі. Геологічне літочислення. Геологічні ери. Карта «Тектонічна будова». Основні тектонічні структури. Зв'язок рельєфу з тектонічними структурами. Геологічна будова. Дослідження П. Тутковського. Неотектонічні рухи. Вплив геологічної будови та тектоніки на діяльність людини. Формування рельєфу. Внутрішні та зовнішні рельєфотвірні чинники і процеси. Типи рельєфу за походженням. Рельєф і діяльність людини.

Корисні копалини України, їх класифікація за використанням, географія, закономірності поширення. Паливні корисні копалини. Діючі та перспективні басейни й райони видобутку вугілля, нафти, природного газу, «сланцевого газу», торфу, горючих сланців. Рудні та нерудні корисні копалини: басейни, райони залягання та видобутку. Мінеральні води та грязі.

Проблеми раціонального використання мінеральних ресурсів. Особливості геологічної будови, рельєфу та мінеральних ресурсів своєї місцевості.

Клімат і кліматичні ресурси. Кліматотвірні чинники: сонячна енергія, циркуляція атмосфери, підстильна поверхня, їх взаємодія. Розподіл сонячної енергії в атмосфері і на земній поверхні. Властивості повітряних мас, що впливають на територію України. Атмосферні фронти, циклони та антициклони. Кліматичні показники: температура, вологість повітря, опади, коефіцієнт зволоження та їх розподіл в Україні. Річний та сезонний хід кліматичних показників. Кліматична карта. Регіональні відмінності клімату. Кліматичні ресурси.

Сезонні погодні умови та явища. Несприятливі погодно-кліматичні явища. Метеорологічна служба. Б. Срезневський – організатор метеослужби в Україні. Прогноз погоди за даними синоптичної карти, народними прикметами.

Вплив погодно-кліматичних умов на здоров'я і господарську діяльність людини. Охорона атмосферного повітря. Кліматичні особливості своєї місцевості.

Води суходолу і водні ресурси. Склад вод суходолу. Поверхневі води. Річки. Будова річкової долини: річище, заплава, тераси, меандри, твердий стік. Основні річкові басейни та системи. Вплив рельєфу на річки. Характер течії. Падіння, похил річки. Вплив клімату на формування річкової системи. Живлення і режим річок, густина річкової мережі. Річковий стік, витрати води.

Озера, їх типи, особливості водного режиму. Болота, їх типи і поширення, причини заболочення. Водосховища та канали.

Підземні води. Основні артезіанські басейни. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання та охорони. Води суходолу своєї місцевості.

Ґрунти та ґрунтові ресурси. Умови ґрунтоутворення, структура ґрунту, ґрунтові горизонти, родючість. Основні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Дослідження В. Докучаєва. Карта ґрунтів. Ґрунтові ресурси України. Ґрунти своєї місцевості. Зміни ґрунтів у результаті господарської діяльності людини. Заходи з раціонального використання й охорони ґрунтових ресурсів.

Рослинність. Різноманітність рослинності. Закономірності поширення рослинного покриву в Україні. Рослинні угруповання. Червона та Зелена книги України. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Рослинність своєї місцевості.

Тваринний світ України. Різноманітність тваринного світу. Закономірності поширення тваринного світу в Україні. Тварини, занесені до Червоної книги України. Вплив людини на тваринний світ. Тваринні ресурси України, заходи з їх відтворення й охорони. Тваринний світ своєї місцевості.

Ландшафти України. Ландшафт як просторово-цілісна система. Карта «Ландшафти». Дослідження К. Геренчука. Районування природних ландшафтів, їх відображення на картах. Антропогенні ландшафти.

Рівнинні ландшафти, їх різноманітність. Природні зони України: мішаних лісів, широколистяних лісів, лісостепова, степова. Використання та охорона рівнинних ландшафтів.

Гірські ландшафти Українських Карпат і Кримських гір, особливості їх зміни з висотою, використання та охорона. Природні умови і ресурси Чорного та Азовського морів, проблеми їх раціонального використання.

Природокористування. Використання природно-ресурсного потенціалу України. Основні види забруднень довкілля в Україні. Вплив екологічної ситуації на життєдіяльність населення.

Природно-заповідний фонд України. Національна екологічна мережа.

Моніторинг навколишнього середовища.

Основні заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля. Природно-заповідні об'єкти своєї місцевості.

Природокористування в умовах сталого розвитку.

Демографічні процеси та статеві-віковий склад населення світу та України. Кількість населення в світі та Україні. Чинники, що впливають на кількість населення: природний рух, міграції. Міграційна політика держав.

Статеві-віковий склад населення світу й України. Тривалість життя населення.

Зміна кількості населення в світі та Україні. Регіональні відмінності демографічних процесів. Дослідження П. Чубинського. Демографічна політика.

Механічний рух населення: причини і види міграцій, основні напрямки міграційних потоків у світі та Україні. Українська діаспора. Міграційна політика.

Розселення. Густота населення. Територіальні відмінності густоти населення в світі й Україні. Міські і сільські населені пункти. Критерії їх розмежування в Україні та країнах світу. Класифікація міст за кількістю населення та функціями. Міське і сільське населення. Урбанізація, причини, що її зумовлюють. Міські агломерації. Мегаполіси. Світові міста. Відмінності в рівнях і темпах урбанізації в Україні і світі. Субурбанізація. Хибна урбанізація.

Етнічний склад населення. Етноси. Найпоширеніші мовні сім'ї. Однонаціональні та багатонаціональні країни. Національний склад населення України: особливості та регіональні відмінності. Національні меншини та етнічні групи, основні райони їх розселення.

Релігійний склад населення. Релігія як явище культури. Світові релігії. Регіональні відмінності релігійних вірувань в Україні

Зайнятість населення в світі й Україні. Трудові ресурси. Кількість і якість трудових ресурсів. Економічно активне населення. Зайнятість населення. Проблеми зайнятості населення.

Природа та населення свого адміністративного регіону Географічне положення, адміністративно-територіальний устрій, історія формування і розвитку. Природа регіону. Особливості природних умов і ресурсів. Природокористування. Об'єкти природно-заповідного фонду. Населення регіону. Кількість та структура населення. Етнічний склад. Особливості зайнятості населення.

Вступ. Суспільна географія в системі географічних наук. Об'єкти вивчення суспільної географії. Зв'язок суспільної географії з іншими науками.

Методи економіко-географічних досліджень.

Видатні вітчизняні та світові економіко-географи: Костянтин Воблий, Максим Паламарчук, Франсуа Перру, Пол Кругмен.

Національне господарство. Національне господарство. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний продукт (ВНП), індекс людського розвитку (ІЛР).

Секторальна модель економіки: первинний (видобуток сировини та одержання напівфабрикатів: сільське, лісове та рибне господарства, видобувна промисловість, мисливство), вторинний (переробна промисловість та будівництво), третинний (послуги), четвертинний (наукові дослідження та розробки для виробництва) сектори.

Інституціональна структура національної економіки. Поняття «підприємство», «виробництво», «послуга». Сектори національної економіки України.

Форми просторової організації виробництва: концентрація, комбінування, спеціалізація, кооперування, агломерування. Чинники розміщення виробництва: сировинний, паливно-енергетичний, водний, транспортний, науково-технічного прогресу, трудових ресурсів, екологічний, чинник споживача, військово-стратегічний.

Поняття «економічний розвиток» та його складові. Оцінка рівня економічного розвитку України.

Світове господарство. Поняття «спеціалізація міста (району, регіону, країни)», «міжнародний географічний поділ праці», «світове господарство», «світовий ринок». Етапи формування світового господарства. Типи та еволюція економічних систем.

Типізація країн світу за рівнем економічного розвитку. Місце України у світовому господарстві.

Сучасні тенденції розвитку світового господарства: інтернаціоналізація виробництва, міжнародна економічна інтеграція, інформатизація, глобалізація. Особливості розвитку сучасного світового господарства під впливом глобалізації.

Науково-технічний прогрес (НТП), його основні риси. Світове господарство у період НТП, його вплив на структуру та чинники розміщення виробництва.

Географічне середовище. Географічне (навколишнє) середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Природокористування та його види. Ресурсозабезпеченість. Природно-ресурсний потенціал. Сталий розвиток – стратегія людства на ХХІ ст.

Природні умови і ресурси. Поняття про природні умови і природні ресурси. Вплив природних умов на особливості життєдіяльності та господарювання у різних країнах світу та регіонах України. Класифікація природних ресурсів за належністю до компонентів природи та характером їх відновлення.

Мінеральні ресурси. Паливно-енергетичні ресурси: найбільші в світі басейни й країни за видобутком нафти, природного газу, кам'яного вугілля та ін. Рудні ресурси: найбільші басейни й країни з видобутку залізних руд та руд кольорових, рідкоземельних і благородних металів. Нерудні ресурси: найбільші райони й країни з видобутку калійних солей, самородної сірки, алмазів. Оцінка мінерально-сировинної бази України.

Географія світових земельних, лісових, водних, рекреаційних ресурсів, ресурсів Світового океану. Оцінка забезпечення України земельними, лісовими, водними, рекреаційними ресурсами.

Паливно-енергетична промисловість та електроенергетика. Структура та значення паливно-енергетичної промисловості у світовому господарстві. Видобуток нафти, природного газу, вугілля та інших видів паливно-енергетичних матеріалів, основні напрями їх перероблення. Паливно-енергетична промисловість України. Джерела та шляхи надходження паливних ресурсів в Україну. Нафтопереробна промисловість України. Проблеми й перспективи розвитку паливно-енергетичної промисловості України.

Паливно-енергетична промисловість світу. Найбільші країни-експортери та імпортери нафти, природного газу, кам'яного вугілля. Вплив зовнішньої політики держав на напрями і вартість постачання енергоносіїв у міжнародній торгівлі.

Електроенергетика, її значення у сучасному світі. Основні типи електростанцій. Способи отримання промислової енергії. Структура та розміщення електроенергетики в Україні. Найбільші ТЕС, АЕС, ГЕС. Відновлювані джерела енергії, їх переваги та недоліки.

Електроенергетика світу. Найбільші країни-виробники та споживачі електроенергії в світі. Найпотужніші електростанції світу. Екологічні проблеми електроенергетики. Енергозбереження.

Металургія. Структура та значення металургії у світовому господарстві. Чорна та кольорова металургія. Сировинна база та технологія виробництва чавуну і сталі. Комбінування у чорній металургії. Способи виплавки сталі. Чорна металургія України. Основні вітчизняні металургійні райони та центри. Місце України серед країн світу за виробництвом сталі.

Чорна металургія світу. Найбільші-країни виробники та споживачі чавуну і сталі в світі. Кольорова металургія України. Обмеженість сировинної бази. Технологія виробництва та принципи розміщення підприємств з виплавки різних кольорових металів. Основні центри виплавки кольорових металів в Україні.

Кольорова металургія світу. Найбільші країни-виробники та споживачі кольорових металів у світі. Особливості розміщення виробництва кольорових металів у сучасному світі. Екологічні проблеми чорної та кольорової металургії.

Машинобудування. Провідна роль машинобудування у сучасному світі. Структура та принципи розміщення підприємств загального, транспортного, точного машинобудування. Спеціалізація та кооперування. Міжгалузеві та внутрішньогалузеві зв'язки машинобудування. Розміщення загального, транспортного та точного машинобудування в Україні. Найбільші центри та основні райони розвитку машинобудування: Харківський, Донецький, Придніпровський, Прикарпатський. Проблеми і перспективи розвитку та розміщення підприємств машинобудування.

Машинобудування світу. Найбільші країни-виробники автомобілів, морських суден, літаків, електроніки.

Хімічна та лісова промисловість. Поняття про хімічну промисловість, її склад: гірничо-хімічна промисловість, основна хімія, хімія органічного синтезу. Природно-сировинна база. Використання відходів. Принципи розміщення основних виробництв хімічної промисловості в Україні: соди, мінеральних добрив, полімерів. Основні райони розвитку хімічної промисловості в Україні: Донецький, Придніпровський, Прикарпатський.

Хімічна промисловість світу. Найбільші-країни виробники мінеральних добрив та полімерів. Проблеми розвитку і розміщення хімічної промисловості, її екологічні проблеми.

Лісове господарство та лісова промисловість. Структура та значення, особливості розміщення. Лісова промисловість України: лісопилне виробництво, деревообробна промисловість, целюлозно-паперове і лісохімічне виробництво. Основні райони розвитку лісової промисловості в Україні: Карпатський, Поліський. Проблеми й перспективи розвитку галузі в Україні. Нерівномірність поширення лісових ресурсів на планеті. Лісова промисловість світу. Найбільші в світі країни-виробники деревини та паперу. Екологічні проблеми лісової промисловості.

Виробництво побутових товарів. Структура виробництва побутових товарів. Чинники розміщення та склад легкої промисловості. Чинники розміщення провідних галузей текстильної промисловості в Україні: бавовняної, вовняної, лляної, шовкової, конопляно-джутової, трикотажної. Швейна та шкіряно-взуттєва промисловість України. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості в Україні. Народні промисли: художня вишивка, декоративний розпис, килимарство, гончарство, різьблення по дереву, іконопис, писанкарство, ковальство, лозоплетіння.

Географія текстильної промисловості світу. Найбільші країни-виробники та експортери тканин, одягу та взуття на світовий ринок.

Сільське господарство і харчова промисловість.

Значення сільського господарства у сучасному світі, його структура за власністю і галузями виробництва. Виробничі зв'язки сільського господарства з промисловістю.

Природні чинники розвитку сільського господарства. Структура сільськогосподарських угідь в Україні. Заходи меліорації та рекультивациі земель.

Структура рослинництва: рільництво, садівництво та виноградарство. Розміщення в Україні зернового господарства, технічних культур, картоплярства, овочівництва, баштанництва, виноградарства.

Тваринництво, його структура та розміщення в Україні. Розвиток кормової бази тваринництва. Рибне господарство. Зональна спеціалізація сільського господарства України. Гірські та приміські сільськогосподарські райони.

Склад харчової промисловості України. Чинники та особливості розміщення бурякоцукрового, олійного, маслосироробного, плодоовочеконсервного, рибного, хлібопекарного, макаронного, борошномельного, круп'яного, кондитерського, пивоварного, виноробного виробництв, розливу мінеральних вод. Проблеми і перспективи розвитку харчової промисловості в Україні.

Рослинництво світу. Географія основних харчових і технічних культур. Найбільші країни-виробники та експортери сільськогосподарських культур.

Тваринництво світу, його розміщення. Найбільші сільськогосподарські райони світу. Екологічні проблеми сільського господарства. Традиційні галузі харчової промисловості окремих країн світу.

Послуги. Структура сфери послуг. Транспорт. Роль транспорту в сучасному світі. Види транспорту, їх головні техніко-економічні характеристики. Поняття «магістраль», «транспортний вузол».

Транспорт в Україні. Наземні види. Залізничний транспорт. Залізнична мережа України. Автомобільний транспорт. Найважливіші автомагістралі України. Водні види. Найбільші морські та річкові порти України. Повітряний транспорт. Трубопровідний транспорт. Транзитне значення нафто- та газотранспортної системи України. Проблеми і перспективи розвитку транспорту в Україні.

Транспорт світу. Країни, що вирізняються великою протяжністю і густотою залізниць та автомобільних доріг. Найбільші морські порти та судноплавні річки світу. Найбільші аеропорти світу. Найдовші нафто- і газопроводи світу. Міжнародні транспортні коридори.

Туризм. Найвідоміші спеціалізовані центри освіти і науки в світі. Технополіси. Міжнародний туризм, його види і географія. Найвідоміші об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в різних регіонах світу та Україні.

Особливості господарства свого адміністративного регіону. Розвиток та розміщення господарства. Промисловість, її склад. Структура сільського господарства, його спеціалізація. Сфера послуг: транспорт, освіта, наука, культура, туризм, фізкультура і спорт, охорона здоров'я, банківська справа, житлово-комунальне господарство, органи державної влади та ін.

Форми зовнішніх економічних зв'язків. Форми міжнародного співробітництва: зовнішня торгівля, міжнародні кредитно-фінансові відносини, науково-технічні зв'язки, надання послуг, міжнародний туризм. Обсяги і структура зовнішньоекономічних зв'язків України. Основні країни-партнери у зовнішній торгівлі України.

Міжнародні організації. Міжнародні організації – результат міжнародної економічної та політичної інтеграції. Історія створення сучасних міжнародних організацій та їх значення у світі. Класифікація міжнародних організацій. Інтеграція та співпраця України зі світовими організаціями.

Найвпливовіші міжнародні організації сьогодення: ООН, НАТО, Європейський Союз, Рада Європи, ОПЕК, ФАО, Євразійське економічне співтовариство.

Глобальні проблеми людства. Поняття про глобальні проблеми людства. Час та причини їх виникнення й загострення. Проблема війни і миру. Екологічна проблема. Сировинна й енергетична проблеми. Демографічна та продовольча проблеми. Проблема освоєння Світового океану. Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються. Прояв глобальних проблем на території України.

Взаємозв'язок глобальних проблем. Роль світової громадськості та міжнародних організацій у їх розв'язуванні. Глобальні прогнози: наукова фантастика та науково-обґрунтовані моделі розвитку світу.

Перелік рекомендованої літератури

1. Географія: **Підручник для 6 класу** / Пестушко В. Ю., Уварова Г. Ш. – К.: ТОВ «Видавництво «Генеза», 2014. – 256 с.
2. Географія: **Підручник для 6 класу** / Бойко В.М., Міхелі С. В. – Х.: ТОВ «СИЦІЯ», 2014. – 256 с.
3. Географія: **Підручник для 6 класу** / Паламарчук Л. Б., Гільберг Т. Г. – К.: Грамота, 2014. – 240 с.
4. Географія: **Підручник для 6 класу** / О.М. Топузов., О.Ф. Надтока, Т.Г. Назаренко, Вішнікіна Л.П., А.А. Шуканова, Самойленко В.М. – К.: ДНВП «Картографія», 2014. – 320 с.
5. Географія **Підручник для 7 класу**/ Масляк П.О., Капіруліна С.Л. – Кам'янець-Подільський: ВПФ ПП «Аксіома», 2015. – 412 с.
6. Географія **Підручник для 7 класу** / Гілецький Й.Р., Чобан Р.Д., Сеньків М.І. – К.: Навчальна книга - Богдан, 2015. – 312 с.
7. Географія **Підручник для 7 класу**/ Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. – К.: ТОВ «Видавництво «Грамота», 2015. – 288 с.
8. Географія **Підручник для 7 класу** / Бойко В.М., Міхелі С.В. – Х.: ТОВ «СИЦІЯ», 2016. – 288 с.
9. Географія **Підручник для 7 класу**/ Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. – К.: ТОВ «Видавництво «Генеза», 2015. – 272 с.
10. Географія **Підручник для 8 класу**/ Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш., Довгань А. І. – К.: ТОВ «Видавництво «Генеза», 2016. – 272 с.
11. Географія **Підручник для 8 класу** / Бойко В.М., Дітчук І.Л., Заставецька Л.Б. – Кам'янець-Подільський: ТЗОВ «Абетка», 2016. – 332 с.
12. Географія **Підручник для 8 класу** / Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. – К.: Літера ЛТД, 2016. – 304 с.
13. Географія **Підручник для 9 класу**/ Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. – К.: Генеза, 2009. – 288 с.
14. Географія **Підручник для 9 класу**/ Гілецький Й.Р. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 272 с.
15. Географія **Підручник для 9 класу**/ Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. – Кам'янець-Подільськ: Абетка, 2017. – 288 с.
16. <https://ru.calameo.com/read/004992816674e57035d0a>